

విశ్వంలో అత్యంత నిస్పాద్య, హరోపకార జీవి వీధినా ఉండదంతే, అది చేట్టి. పుసుల వన్నె వేరు పొలు ఒకబట్టి అని వేషమన చెప్పినట్టు వేర్లు వేరైనా, చెట్లన్నీ సమస్త జీవరాశులకు మేలు చేసేవే! అందుకే వాటిని కల్పవృక్షాలు అని పిలుస్తారు. గరిక నుంచి మహావృక్షం వరకూ అన్ని మానవాళికి మహాపకారం చేస్తాయి. నిండ్డెన అరజ్ఞాలున్నాయింటే సమస్త జీవరాశులు కొలుపుర్తినట్టే ఆ మహా రణాల నీడలో ఎగసి దూకే సెలయేళ్లు, జీవకళ ఉపిషదురూ గలగల పారే నదులు, నిదుపైన కొండలు, లోతైన లోయలు, వక్కల కుపకులు- సమస్త ప్రకృతి సంరంభమే. దాని చుట్టూ పచ్చని చేయగలిగితే- అది ధన్యతకు చిప్పు మని చెబుతాడు. అందుకు చెట్టి గొప్ప అదర్శం. కాళిదాసు తన అభిజ్ఞాన పరుపులు అతిరసబార గురుతగాంచు.. జగతిని ఉపకర్తలకు ఇది సహజ శాకుంటలంలో వేసవి తాపాన్ని తాము తలదార్చి. ఆశ్రయించిన వారికి నీడనిస్తాయి. అని భాగవతం పేర్కొది. వర్షరూపురాగానే కప్పలని నీడనిస్తాయి’ అని పేర్కొన్నారు. చెట్లు ‘ఆతపశితతనిల వర్షాపరాక్రములై’ అంటే ఎందలబాటినుంచి చలిపాథ నుంచి వానునుంచి రక్షణ కల్పిస్తాయి. నిజమే, ఆనిచిన కొమ్మెనే ఆధారంగా చేసుకొని గొడ్డలితో తననే నరకాసికి వచ్చినా చెట్లు అమ్మలా మారి గాలిని, నీడని, తన పద్మ ఉన్న పంచాంగి. పుష్పాల్మి మనిషికి ఇన్నస్తుదే తప్ప ఒక్క మాటినా చెడుగా మాట్లాడు. అది చెట్లు గొప్పరనం, అమృతం! ఈ వాస్తవం గుర్తించని మనిషుడారింటే ఆ గొప్పరనం మన మనసుకు తెలుస్తుంది. ఆ అందాలను జీవనయానంలో చెట్లు గొప్ప చేయాతగా నిలుస్తున్నది. బాల్యంలో బెత్తుపై విద్యాబుట్టలు నేర్చుతుంది, వృధాధ్వంలో ఊతక్కరగా సాయం అందిస్తుంది. ఊపరి ఆగిన తర్వాత కట్టిగా మనల్ని భూమాత ఒడిలో బొదెగా కలిపేస్తుంది. అందుకే బులుసు వెంకటేశ్వర్యు ‘నరునితి’ చెట్లు సహజినమ్ము సేరుటు, సరునితి’ చెట్లు సహగమనమ్ము చేయు’ అని నివాట లాప్రించారు. అయినా మనిషిలో మార్పు రావడంలేదు. కలపకోసం, లాభం కోసం చెట్లును నిలువునా నరిసేస్తూనే ఉన్నారు. అడవులనే మాయం చేస్తున్నారు. చెట్లను కూల్చుటస్తు పెనుచిచ్చును కూర్చి వరించినటగున్ అని కవి పొచ్చరించినా ఫలితం ఉండటం లేదు. చెట్ల లేకపోతే పేల్చే గాలీ ప్రాణంతకం అపుతుస్తుని తెలిసినా ఆ దుర్మాగ్చాన్ని వీడడం లేదు. కోరలు సాచిన వాయు కాలప్పు రకరకాల ఆరోగ్య సమస్యలు స్పృశ్యాలు, మనముల అయిపుకూ తూట్లు పొడుస్తోంది. భారత ఉపమండల వాతావరణ నంధ (బట్టిఎమ్), కొలాడోకి చందిన జాతీయ వాతావరణ పరిశోధన కేంద్రం (ఎన్సేపిఆర్) సంయుక్త అధ్యయన నివేదిక ద్రువీకరణ ప్రకారం వాయు కాలుప్పు భూత ప్రకోపం ఉత్తర ప్రదేశ్‌లో 86వేలు, మహారాష్ట్రలో 56 వేల అర్ధాంతర మరణాలకు కారణ జనాలకు సర్వస్పంబు దానమిచే గొప్ప దాత చెట్లు మనిషికి ఏ వ్యాధి ఘాటంిది. బెంగాల్లో 52వేలు, శిహర్‌లో 46వేలు, తెలుగు రాష్ట్రాల్లో మనిషికి ఇంత మేలు చేసే చెట్లు మనిషి నిర్మాక్షిష్యంగా నరికివేసి తనను తానే కప్పోల్కి నెట్టుకుంటున్నాము. ‘ఫలములకు పంచకు ఇంబికి కల్పవృక్షమై..’ అలరారే వృక్షజాతిషై మనలో కృతజ్ఞత అలపర్చుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ఇటీవల కాలంలో పర్వాపరణ పరిరక్షణపై ప్రపంచం దృష్టి సారించింది. ఈ త్రమంలో నేను సైతం నేలతల్లికి పచ్చబోట్టును తీర్చిదిద్దుతాని ప్రతి మనిషి ప్రతినిఖిలా. ఒక్కోస్తు చెట్లు ప్రగతికి మెట్టు అనే స్పృహతో పచ్చని చెట్లు పెంపకాన్ని దేశమంచా సామాజికోద్యమంగా చేపట్టాలి. అప్పుడే ఈ భూమి నివాస యోగ్య, ఆరోగ్యానికి భాగ్యాన్ని మగ పరిణ్యాతుంది. నిజమే ‘చెట్లు మనిషి చుట్టుమైతే, ఏ చుట్టుమూ చేయసి మేలు జనాసికి పంచతుంది.’ కాబట్టి చెట్లును పెంచడాం.. మనం ఆరోగ్యంగా జీవిద్దాం!

చెట్లు మన జీవదాత, జీవనపదాత!! అందుకే కవి ఆశ్చర్యాల్ ‘చెట్లే నా ఆదర్శం’ అని చాటాడు. ఆయనకే కాదు, మనదరికి వృక్షాలే దారిదీపాలు కావాలి.

టమ్ముడ్నిస్తు మహాయాధులు-3

ఇరబీత సింగ : మణిపూర్ జననెత, రాష్ట్ర నిర్వహి

మహిపూర్ రాష్ట్ర నిర్వాతగా, మహిపూర్ జాతికి భూస్వామి వ్యవస్థ నుంచి, బ్రిటిష్ పోలన నుంచి విముఖీ ప్రదాతగా ఆయన గుర్తింపు పొందారు. ఆయన 1896 నెప్పెంబర్ 30న ఓయినం లేటీలో ఒక వేద కుటుంబంలో జిన్నిశారు. ఇంఫాల్రోని కాంగ్రా కోట నమ్మిపంలోని జాస్టస్ న్యూయార్ సెకండరీ స్కూలులో 7వ తరగతి వరకు చదువుకొన్నారు. అక్కడ బాలనంఘం, ఛాత్ర (యువజన) సమేళనం నిర్మించారు. అటు తర్వాత 1913లో ధాకాలో అర్థివ్వన్ దోకినా, దబ్బు లేనందున తిరిగివచ్చారు. తల్లిదండ్రులు చని పోవటంతో తన బతుకుదెరువు కోసం ఒక విద్యార్థి మెనీలో పంట మనిషిగా పనిచేశారు. నెలసరి ఫీజు నాలుగు అణాలు సైతం కట్టుకోలేక ఆ పనిచేశారు. ఇంఫాల్రో మిత్రుడు మయి షండన్తో కలిసి ఉన్నారు. అతడు మహరాజా చరచంద ఆస్ట్రానంలో పని చేస్తుండేవాడు. ఇరబోత్కు కూడా రాజకుటుంబంతో పరిచయం ఏర్పడింది. మహరాజుగారు ఎంతో అభిమానించారు. తన మేనోడలు రాకుమారి భండేన్నసా దేవిని ఇచ్చి వివాహం చేశారు. ఇరబోత్కును ఆస్ట్రానంలో జిస్క్స్ నియమించారు. అననంతరం ఉన్నత చదువుల నిమిత్తం కలకత్తాకు వెళ్లారు. 1922లో ఆయన మహిత్యాగంధి ప్రసంగం విన్నారు. డాంతో జాతీయతా భావాన్ని అలవరుచుకొన్నారు. మహిపూర్లో తొలిగా ఇద్దరు ధరించింది ఆయనే. ఆగ్రాపాంచిన మహరాజా ఆయన జాతీయతాభావాలు, కార్యకర్లాపాలకుగాను సొంఘిక బహిష్కరణ విధించారు. ఇరబోత్ ముందుగా మహిపూర్లో విద్య సమస్య చేపట్టారు. మహిపూర్ జ్ఞస్మిట్యూషన్ నెల కొల్పారు. అది అటు తర్వాత మహిపూర్లో మహరాజా ప్రాస్కూలు అయింది. ఆయన 1927లో మేజీట్రైట్ అయి నారు. అతనికథి భిన్న తరపో మేజీట్రైట్. తన పదవిని పేదలకు సహయదటానికి ఉపయోగించారు. మహరాజా ఏర్పాటు చేసిన బ్రాహ్మణ సభను ఎదిరించారు. ఆ సంస్క అభిపూర్ణి నిరోధక కార్యకర్లాపాలకు వ్యతిరేకంగా 3000 మందిని సమికరించారు. మహిపూర్లో మహరాజును సవాలు తేడి కొని ఉనండున అయి.

వన తండ్రి కాకుత చాల్డా. అయిత కడ్డకున్నాలన
పైరుడ్దున తల్లింది. చింగాలో జరిగిన ఆ సంస్కరణ
మహానభలో ‘హొందూ’ అనే పదం తొలగించారు. ఆ సభకు
మహారాజా హోజరు కాలేదు. మహారాజా అగ్రహించినా
ఇరబోతీ సింగ్ వెనకడుగు వేయకుండా ప్రజాస్వామిక
కోర్టులు మందుకు తెచ్చారు. తన ఉద్యోగానికి రాజీవామూ
చేసి ఆ సంస్కర్లో పూర్తికాలం వర్ధక అయినారు. దర్శాన్నన
లెజిస్ట్స్‌పర్ట (శాసనసభ)గా మార్చాలని దిపుండ్ర చేశాడు.

పురం అన్నాగా రాళ్ళ సభకు కూడా హజ్జరాలైనారు. వయోజన ఓటీఎం (ప్రాతిపదికాలా) ప్రజల చట్టసభను డిమాండ్ చేసే విజ్ఞాపన పత్రంపై 4000 సంతకాలు నేరించారు. ఆ తర్వాత కొర్కెలానికి మహిరాజు అథర్వని 700 ఓటీ తేశాతో ఓటీఎం ఇరబోత్త మహిపూర్ మహాసభకు అధ్యక్షుడైనారు. దిస్ట్రీయు అయిలు జ్యేష్ఠంలో కార్సీకులపై కాల్పులను మహాసభ ఖండించింది. ఖద్దరు, గాంధీ టోపీ, త్రివుర్ పత్రాకాలతో జాతీయీయోద్ఘమం మహిపూర్ అంతటా వాపి చెందింది.

మహిళల మహారోడ్యమం

1939లో పెద్దవరును మహిళల అందోళన బయలు దేరింది. ప్రధాన కారణం మార్కెట్ నుంచి విష్యుం అశ్వశ్వరు కావటం. యుద్ధం పేరుతో ఎగుమతి, దొంగ నిల్చల వల్ల పరిస్థితి ఏర్పడింది. మటిపురి ఆర్థిక వ్యవస్థలో మహిళలకీలకపూత. వారు పదేపదే “సుపి లాన్” (మటిపురి భాషల్లి మహిళల యుద్ధం) చేపట్టారు. 1891లో ఆంగ్లో యుద్ధాన్త తర్వాత క్రిచివ్ పలనపాదులు మటిపూర్ను ఆక్రమించుకుండా చురచండను మహరోజుగా నియమించారు. విష్యుం ఎగుమతి ఆయన నియంత్రణలో, ఆయన ఇష్టునసారసాగింది. అంతకుమందు రవాణా సౌకర్యాలు లేనందుని పండిన ధాన్యం రాష్ట్రంలోపలే ఉండేది. మౌతారు శకటాలు మార్కెట్ వ్యాపారుల రాకతో విష్యుం రాష్ట్రం దాటుతున్నాయి.

A black and white portrait of Mao Zedong from the chest up. He is wearing a light-colored, long-sleeved mandarin-collared shirt. His dark hair is neatly styled, and he has a serious expression. The background is plain and light.

త్రిభీషింఖ రాజకీయ ఏపిఎం గింపున్నకు వ్యతిరేకంగా జరిగింది. దినెసిబర్ 11న మహిళలు దర్శక్ సభ్యులను ఘురావ్ చేశారు. చాలామంది తప్పించుకపోగా, చేజిక్స్ దర్శక్ షైర్ట్స్‌ను డలిగ్రాఫ్ హాస్ట్‌లో నిర్మంధించారు. అస్సాం 4వ టైఫిల్స్ దాడిలో పలుపురు మహిళలకు గాయాలయ్యాయి. రాజకీయ ఏపిఎం మార్క్సిస్ట్‌లకు వ్యతిరేకంగా కూడా ప్రదర్శకులు నినాదాలిచ్చారు. ఇరబోత్ సింగ్ దినెసిబర్ 16న త్రిపుర నుంచి వచ్చారు. మహిళుర్ ప్రభజ సన్మేళిని పేరుతో ఇంకా పోగి విచారణ చేసి తెగ తెగ సంబంధి ప్రమాదించారు.

కత్తు వ్యాప్తి ఎర్పుటు చన వడ్డ వడ్డ నభల్ల ప్రసరగంచాయ.
శాశ్వతు - కన్యామలీజిం తెండు లోపురు

మండ కమ్యూనిస్టులు, ప్లఘవారులతో నింబంధం కలిగింది. కమ్యూనిస్టు సూత్రాలతో పరిచయం కలిగింది. భారత కమ్యూనిస్టుపార్టీ (సిపిఐ) సభ్యత్వం కొరక ఆయన దరఖాస్తు చేశారు. 1943 మార్చి 20న తైలునుండి విదుదలన ఇరబోతే సింగీకు మచి పూర్లో ప్రవేశించటానికి అనుమతి లేనందున కచార్ జిల్లాలో ఉండిపోయారు, రైతులు, టోట కార్బికులు మధ్య వనిచేశారు. ఆయన కృషితో కచార్ జిల్లాలో 50 మంది సిపిఐ సభ్యులైనారు, వారిలో 10మంది హోలీమిమర్లు, కచార్లో స్పాఫేట్ గానేర్ రథీ పేరుతో ఆయన ఇష్ట్రొప్పు ఏర్పాటుచేశారు. 1943లో బొంబాయిలో జరిగిన సిపిఐ ప్రథమ మహాసభకు ఇరబోతే సింగ్ ప్రత్యేక అవ్యాప్తినితునిగా పోజ్టైనారు. సభలో ప్రసంగిస్తూ, పార్టీ సభ్యత్వం కొరకు తన దరఖాస్తును ఆమోదించటం విషప గౌరవంగా భావిస్తానన్నారు. జిపాన్ దురాక్రమమ దారులపై పోరాటం మచిపూర్ణప్రజల ప్రథమ కడ్రష్టమని, ఇందుకూగా తాను పెద్ద దళాన్ని నిర్మిస్తానని, అందువల్ల తాను మచిపూర్ణ కు ట్రిటీష్ ప్రథమత్వం అనుమతించాలని కోరారు. ప్రథమత్వం అందుకు బదులు 1944 సెప్టెంబర్ 15న ను నెక్కురిటీ బైదీగా అరెస్టు చేసింది. విదుదలన కచార్ జిల్లా కిసాన్ సభ అర్థక్షమైనారు. 1946 లో అస్సాను అనెంక్లికీ పోటీ చేసి కొడ్ది టిల్లు తోడాతో పొందారు. అటుత్యాత రెండుసార్లు అనెంక్లికీ ఎన్నికె గిరిజన సంఘాలున్నాయి. 1948 ఫిబ్రవరీలో కలకత్తాల్ జరిగిన సిపిఐ రెండవ మహాసభకు ఇరబోతేసింగ్ హాల్ జర్నల్ నారు. 1948 ఆగస్టు 23న మచిపూర్లో కమ్యూనిస్టుపార్టీ నిర్మాణం జరిగింది. 1947లో మచిపూర్లో జరిగిన శాలి సార్వుతిక ఎన్నికల్లో మచిపూర్ కృష్ణక్ సభ ఐదు సీట్లు గెలుచుకుంది. వారిలో ఇరబోతే ఒకరు.

మచిపూర్, కచార్, లూస్ కొండలు, త్రిపుర వగ్గరాలను కలిపి వాయవ్య సరిహద్దు రాత్మ ఏర్పాటు చేయాలని కేంద్ర హోమంపు సర్కార్ పబ్లిక్ తలపెట్టారు. 1948 సెప్టెంబర్ 21న మచిపూర్ ప్రజలు పెద్ద నిరసన సభ జరిపారు. పోలీసులు దాడి చేశారు, కృషిక్ సభను నీచేఠించారు. ఇరబోతే రహస్య జీవితంలోకి వెలారు. ఆనాడు పార్టీ అతివాద పిదివాద దుస్సాహాకి పంధాలో ఉంది. తెలంగాణ, కెక్కిప్పె, త్రిపుర, ప్రైమన్సింగ్ తదితర టోట్ల సాయుధ పోరాటం జరుగుతోంది. మచిపూర్లో కూడా సాయుధ పోరాటం ప్రారంభపెంది. రాత్మమంతటా పోలీసు క్యాంపులు ఏర్పాటునాయి. బర్యావెట్లి ఆయుధాలు తేవాల్చిందిగా 1951 లో పార్టీ ఇరబోతేను కోరింది. ఆ సమయంలో బర్యాల్ కూడా సాయుధపోరాటం జరుగుతోంది. ఇరబోతే కమ్యూనిస్టు ప్రాంగులన్నిటితో మాట్లాడి వాటున్నదినీ బట్కం చేసేనే దుకు ప్రయాట్చించారు. మచిపూర్లో పోరాటానికి సహాయ పడటానికి వారు అంగికరించారు. అయితే తిరిగి వచ్చేటపుడు ఇరబోతేసింగ్కు టైఫాయిడ్ సోకింది. 1951 సెప్టెంబర్ 26న సరిహద్దు గ్రామం వాంగీబాలో ఆయన మరణించారు.

1946 ప్రిల్టన్ ఆయన మటిహూర్ ప్రజామందలి
చేశారు. అయితే కమ్యూనీస్టు అనే కారణంతో ఆ
యన్ను బహిష్కరించింది. రెండవ ప్రపంచ
కాలంలో దూసుకొన్నిన్న జపాన్ మైయాలకు
ంగా ఆయన గెరిల్లా దళాలు నిర్మించారు.
త్రైం తరువాత...

అమరావతి కోసం మెక్కావోని టీక్క

నాయకుడి మీద ఉన్న కళలో ఐదుస్తూర కోట్ల మంది ప్రజలకు అన్యాయం చేస్తున్నారు.

ప్రజలు అభివృద్ధిని ప్రతిశీలించినప్పుడు ప్రాంతాల మధ్య విద్యేషాలు రెచ్చగొడతారని రాజకీయ పెద్దలు చెబుతారు. నేడు నవ్వుండ్రపదేశీలో అధికారప్పజ్ఞం పనితీరు చూస్తునటే ఆ వ్యాఖ్యలకు అర్థం పట్టించుల్లగా ఉంది. అనఱు జగన్ రాజధానిని ఎందుకు మార్చాలనుకొన్నారు? అభివృద్ధి వికేంట్రికరణ కోసమైతే రాజధానిని మార్చాలా? అంతక మందే అభివృద్ధి జరిగిన బోధకు రాజధానిని తరలించి అదే అభివృద్ధి వికేంట్రికరణ అనుకోవడం అవివేకం కాదా? వివాదరహితంగా పరిషురించాల్సిన రాజధాని అంతాన్ని సౌక్షమ్యాత్మ ముఖ్యమంత్రే వివాదస్పర్శ వ్యాఖ్యలు చేసి ఆజ్ఞం పోతారు. అంతాలు స్వప్సన చెదిలేరా అభివృద్ధి వినాశనానికి జగన్ నిత్యక్షేత్రాలుడయాడు. పాలకుడు

A black and white photograph showing a large group of people, predominantly women, seated in rows on the floor. They appear to be at a public gathering, possibly a protest or a community meeting. The individuals are dressed in various traditional Indian attire like sarees and dhotis. The scene is crowded, with people filling the frame from left to right.

